

Nr 291.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående underlättande av hjälpsändningar till krigsfångar och vissa andra krigsoffer; given Stockholms slott den 24 maj 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 maj 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för försvars-, kommunikations- och handelsdepartementen:

Det nu rådande krigstillståndet har icke blott för de krigförande utan även för de neutrala länderna aktualiserat frågan om behandlingen av försändelser till krigsfångar och vissa andra kategorier av krigsoffer. Genom biträdande av konventionen i Haag den 18 oktober 1907 angående lagar och bruk i lantkrig (S. F. S. 1910: 153) samt konventionen i Genève den 27 juli 1929 angående krigsfångars behandling (S. Ö. 1931: 28) har Sverige iklätt sig vissa förpliktelser på ifrågavarande område. Enligt dessa överenskommelser gäller bland annat, att krigsfångar skola äga rätt att mottaga till dem adresserade postpaket, innehållande livsmedel och andra

för deras underhåll eller beklädnad avsedda varor, ävensom att för fångarna avsedda gåvor eller understöd in natura skola vara befriade från samtliga införsel- och andra avgifter.

I anslutning till Haagkonventionen ha för Sveriges vidkommande redan meddelats vissa bestämmelser om frihet från tull och andra avgifter för försändelser till krigsfångar. Med bifall till en av Kungl. Maj:t avlåten proposition i ämnet, nr 181, bemyndigade 1916 års riksdag Kungl. Maj:t att beträffande gåvor och understöd in natura, avsedda för krigsfångar, meddela befrielse från alla tull- och andra avgifter, som utginge enligt av riksdagen prövade grunder, eller, därest dylika avgifter för sådant gods redan erlagts, restituera desamma. I brev till generaltullstyrelsen den 31 december 1918 föreskrev Kungl. Maj:t sedermera, bland annat, att till riket inkomna eller inkommande varor, beträffande vilka av åtföljande handlingar eller eljest tydligt framginge, att de redan vid införseltillfället varit eller vore avsedda såsom gåvor eller understöd åt här i riket internerade krigsfångar, finge tills vidare från tullverket utlämnas utan erläggande av å varorna eljest belöpande tull- och andra i allmänna författningar föreskrivna avgifter, under förutsättning dock, i den mån varorna vore av det slag, att de icke finge till riket införas av andra än vissa personer eller samfälligheter, att varorna vore adresserade till eller överlätes på, beträffande tobaksvaror aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet men eljest envar till dylik införsel sålunda behörig.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 2 mars 1940 dagtecknad skrift har *överstyrelsen för Svenska röda korset*, såvitt nu är i fråga, hemställt om vidtagande av åtgärder i syfte att jämväl andra kategorier av krigsoffer än de, som avses i förutnämnda konventioner, måtte få åtnjuta här ifrågavarande förmåner. Efter erinran om bestämmelserna i nysnämnda brev till generaltullstyrelsen anföres i skriften i huvudsak följande:

De anförda bestämmelserna avsåge endast *krigsfångar* och *internerade militärer*. Samma skäl, som föranlett beviljandet av ifrågavarande förmåner med avseende å dessa kategorier, syntes emellertid i stort sett gälla även beträffande vissa andra av kriget drabbade personer, nämligen *sårade och sjuka på militärsjukhus, internerade civilpersoner, civila personer, som utan att vara internerade underkastats långt gående inskränkningar i den personliga friheten, samt civila flyktingar*. Någon internationell överenskommelse angående behandlingen av dessa kategorier av krigsoffer funnes visserligen icke för närvarande, men frågan hade diskuterats bland annat vid röda korsets femtonde internationella konferens i Tokio år 1934, vilken framlagt vissa förslag i ämnet. Man torde ock kunna förvänta, att en från Internationella röda kors-kommitténs sida igångsatt aktion komme att leda till att förut angivna förmåner i vissa främmande länder utsträcktes till att omfatta även nu nämnda kategorier av krigsoffer. Jämväl för vårt lands vidkommande syntes åtgärder i sådant syfte böra vidtagas. Därvid syntes man dock vara nödsakad att göra en viss skillnad mellan å ena sidan flyktingar och icke internerade civilpersoner samt å andra sidan övriga kategorier. Beträffande de sistnämnda kunde man liksom i fråga om krigsfångar och internerade militärer förutsätta ett mera allmänt förekommande

hjälpbehov, och syntes man därför med hänsyn jämväl till förefintliga kontrollmöjligheter utan risk för missbruk kunna medgiva tullfrihet även för försändelser till och från enskilda personer. I fråga om icke internerade civilpersoner och civila flyktingar, vilka kategorier icke kunde på samma sätt som de övriga bestämt avgränsas, syntes däremot hjälpbehovet vara mera varierande. Då möjligheterna till kontroll i detta hänseende som regel torde vara synnerligen ringa, syntes man med avseende å dessa kategorier icke kunna ifrågasätta sådana förmåner för försändelser till eller från enskilda personer utan endast för kollektiva hjälpsändningar.

I samband med frågan om tullfrihet borde uppmärksamhet ägnas jämväl åt tillämpningen av de restriktioner med avseende å införseln, som åtskilliga varor vore underkastade. Att beträffande försändelser till enskilda personer i full utsträckning upprätthålla dessa restriktioner skulle, därest trafiken bleve av större omfattning, uppenbarligen medföra stora praktiska olägenheter och syntes knappast nödvändigt med hänsyn till de små kvantiteter, varom här i varje särskilt fall kunde bliva fråga. I många fall hade undantagsbestämmelser stadgats för varor, som medfördes av resande för eget behov, och överstyrelsen ifrågasatte, huruvida icke samma förmåner i regel skulle kunna medgivas även beträffande försändelser av nu ifrågasvarande slag. De enda varuslag, beträffande vilka en sådan anordning skulle kunna ingiva vissa betänkligheter, syntes vara rusdrycker och tobaksvaror samt apoteksvaror, särskilt sådana, som innehölle giftiga ämnen eller narcotica. I fråga om rusdrycker skulle emellertid importen varje gång begränsas till den ringa kvantitet, som finge medföras av resande, och även beträffande tobaksvaror syntes en lämplig maximikvantitet kunna fastställas. Överstyrelsen föreställde sig, att det även vad anginge apoteksvaror skulle visa sig möjligt att ernå en lämplig lösning av frågan.

Överstyrelsen hade givetvis intet att erinra mot att samma förmåner, som här ifrågasatts för röda korsets hjälpsändningar, beviljades även för dylika sändningar, som handhades av annan, med röda korset jämförlig organisation.

I ärendet ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 29 mars 1940 samt av medicinalstyrelsen den 19, kontrollstyrelsen den 29 och styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet den 25 april 1940.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* förklara sig ur de synpunkter, ämbetsverken ha att företräda, icke ha något att erinra mot bifall till framställningen. Ämbetsverken anföra bland annat:

Det måste otvivelaktigt anses vara ett allmänt humanitärt intresse att i möjligaste mån underlätta ett bispringande av krigets offer, och någon berättigad erinran mot den ifrågasatta utvidgningen av förmånen torde icke kunna göras vare sig ur statsfinansiell eller näringspolitisk synpunkt. I detta sammanhang kan även erinras därom, att genom proposition till innevarande års riksdag förslag framlagts om tullfrihet för beklädnads-, sjukvårds- och sjuktransportmateriel, som inkommer till röda korset såsom gåva. Ej heller torde det möta någon större svårighet att upprätthålla den kontroll över trafiken, som kan erfordras till förhindrande av missbruk. Då fråga är om kollektiva hjälpsändningar torde, då så befinner sig erforderligt, försäkran rörande försändelsens karaktär kunna avgivas av vederbörande organisation, medan i fråga om försändelser till enskilda personer de nuvarande bestämmelsernas formulering synes lämna tillräcklig garanti mot

missbruk. Lämpligt torde dock vara, att bestämmelserna i sistnämnda fall kompletteras med en föreskrift, att avgiftsfriheten må åtnjutas endast för så vitt varorna icke överstiga mottagarens personliga behov. En sådan inskränkning skulle väsentligt öka möjligheterna att förhindra ett illojalt utnyttjande av förmånen och torde icke stå i strid mot de i gällande internationella överenskommelser meddelade bestämmelserna angående krigsfångars behandling.

Överstyrelsen har vidare berört frågan om tillämpning å nu ifrågakvarande försändelser av de restriktiva bestämmelser med avseende å införseln, som åtskilliga varor äro underkastade. De för krigsfångar och internerade militärer nu gällande bestämmelserna medgiva inga lättnader i dessa restriktioner utan föreskriva tvärtom beträffande varor, som icke få till riket införas av andra än vissa personer eller samfälligheter, att de få från tullverket utlämnas endast under förutsättning att de äro adresserade till eller överlåtas på, beträffande tobaksvaror aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet men eljest envar till dylik införsel sålunda behörig. Överstyrelsen framhåller emellertid, att det beträffande försändelser till enskilda personer skulle medföra avsevärda olägenheter att i full utsträckning upprätthålla dessa restriktioner. Då detta med hänsyn till de ringa kvantiteter, varom här i varje särskilt fall kan bliva fråga, enligt överstyrelsens uppfattning ej heller kan anses vara nödvändigt, har överstyrelsen ifrågasatt, huruvida icke de undantagsbestämmelser, som i åtskilliga fall stadgats för varor, vilka medföras av resande för eget behov, skulle kunna tillämpas även å försändelser av nu ifrågakvarande slag.

Den av överstyrelsen föreslagna anordningen skulle otvivelaktigt utgöra ett för mottagaren värdefullt komplement till tullfriheten, och några betänkligheter mot anordningens genomförande torde icke heller böra möta. Det må erinras, att i fråga om åtskilliga av de varuslag, som i detta sammanhang komma i betraktande, undantag från eljest gällande importrestriktioner stadgats beträffande varor, som medföras av resande för eget behov. Detta har skett antingen genom direkt föreskrift härom eller genom att från restriktionerna undantagits varor, för vilka tullfrihet åtnjutes enligt 5 § tulltaxeförordningen, vilket författningsrum avser bland annat förnödenheter, tillhöriga resande, i den mån förnödenheterna prövas icke överstiga behovet under resan.

Medicinalstyrelsen har anfört följande:

Vid övervägande av föreliggande fråga har medicinalstyrelsen funnit starka betänkligheter möta mot en uppluckring av de, särskilt i giftstadgan den 7 december 1906 och apoteksvarustadgan den 14 november 1913 samt deras följd författningar meddelade föreskrifterna angående införsel av apoteksvaror och gifter till riket. Sådana betänkligheter göra sig i ännu högre grad gällande i fråga om de särskilda bestämmelser, som gälla beträffande den såsom narkotiska ämnen och beredningar betecknade gruppen av giftiga läkemedel. I vad avser denna har vårt land biträtt de internationella konventionerna angående opium och vissa andra ämnen och beredningar. Att bryta den ordning, som tillskapats genom gällande bestämmelser och biträdda mellanfolkliga överenskommelser, skulle enligt styrelsens mening kunna medföra allvarliga vådor för de ur folkhälsans synpunkt mycket viktiga intressen, som medicinalstyrelsen har att bevaka, och detta utan att, såsom nedan utvecklas, några ur samma synpunkt väsentliga resultat därmed skulle vinnas. Av de i överstyrelsens för Svenska röda korset framställning upptagna grupperna av krigsoffer få krigsfångar, internerade militärer, sårade

och sjuka å militärsjukhus samt internerade civilpersoner sitt läkemedelsbehov tillgodosett genom de myndigheters och institutioners försorg som hava vård och tillsyn över dem. En eftergift från gällande bestämmelser i det hänseende, varom här är fråga, skulle således få betydelse blott för civila personer, som utan att vara internerade underkastats långt gående inskränkningar i den personliga friheten, samt civila flyktingar. Man torde kunna ifrågasätta lämpligheten av att för de sistnämndas del meddela befrielse från gällande föreskrifter om införsel av apoteksvaror och gifter, då överstyrelsen själv framhållit svårigheten av att vid införseln utöva någon kontroll över att förmånen endast kommer verkligt hjälpbehövande till godo. Att få till stånd en effektiv kontroll till förhindrande av ett illojalt utnyttjande av förmånen bleve enligt styrelsens mening mycket svårt. Ej heller torde några särskilda svårigheter möta för de sistnämnda grupperna att få sitt läkemedelsbehov tillgodosett efter samma regler som måste följas av svenska medborgare.

I anslutning till det anförda hemställer medicinalstyrelsen, att någon rubbning icke måtte göras i de föreskrifter, som gälla beträffande införsel till riket av apoteksvaror och gifter, främst då sådana som äro hänförliga till narkotiska ämnen och beredningar.

Kontrollstyrelsen framhåller inledningsvis, att de alkoholhaltiga varor, för vilka särskilda importrestriktioner äro föreskrivna och beträffande vilka kontrollstyrelsen funnit sig böra i detta sammanhang avgiva yttrande, utgöras av rusedrycker (spritdrycker och vin), alkoholhaltiga preparat, vissa slag av alkoholhaltiga närings- och njutningsmedel, skattefri sprit samt maltdrycker av tredje klassen (exportöl). De alkoholhaltiga läkemedlen har kontrollstyrelsen däremot lämnat åsido såsom fallande utanför styrelsens förvaltningsområde.

Beträffande de importrestriktioner, som åvila ifrågavarande varor, lämnar kontrollstyrelsen följande översikt:

I fråga om *spritdrycker och vin*: Import får med vissa i detta sammanhang betydelselösa undantag ske endast genom parthandelsbolaget med rusedrycker (aktiebolaget Vin- & spritcentralen) samt, efter tillstånd av kontrollstyrelsen, av systembolag (1937 års rusedrycksförsäljningsförordning, 2 kap. 10 § 1 mom.), varjämte resande får för eget behov medföra högst $\frac{1}{3}$ liter spritdrycker och högst 1 liter vin (kungörelsen den 18 december 1918, nr 989, angående resandes rätt till införsel av rusedrycker ävensom angående införsel av alkoholhaltiga varor för särskilda ändamål).

I fråga om *alkoholhaltiga preparat*, innehållande mer än $\frac{2}{4}$ volymprocent alkohol, samt *närings- eller njutningsmedel*, som efter frånskiljande av däri ingående fasta beståndsdelar innehålla mera än $\frac{2}{4}$ volymprocent alkohol och som enligt gällande bestämmelser icke äro att anse såsom rusedrycker, pilsnerdricka, exportöl eller apoteksvara: Importtillstånd kan meddelas av kontrollstyrelsen i de fall, där ej enligt förordnande av styrelsen ifrågavarande preparat eller närings- eller njutningsmedel få införas utan styrelsens tillstånd. Dylikt förordnande om frigivande för import har lämnats i fråga om ett stort antal här avsedda varor. Hithörande bestämmelser återfinnas i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., 1 och 6 §§. Importförbud har emellertid genom kungörelsen den 21 mars 1940 (nr 161) stadgats för bland annat konfityrer samt lukt- eller toalettvatten och parfymer. Införsellicens kan dock enligt 3 § i sagda

kungörelse meddelas av statens handelskommission mot erläggande av särskild licensavgift, som emellertid kan av kommissionen helt eftergivnas, där särskilda skäl därtill äro.

I fråga om *skattefri sprit*: Import av *denaturerad sprit* — och endast sådan får från utlandet införas såsom skattefri — får, utom för statens räkning, ske endast genom partihandelsbolaget med rusdrycker (förordningen den 1 juli 1918, nr 508, angående handel med skattefri sprit, 3 § 2 mom., jämförd med 1 §), varjämte resande får för eget bruk medföra högst $\frac{1}{2}$ liter denaturerad sprit (kungörelsen den 18 december 1918, nr 990, angående resandes rätt till införsel av denaturerad sprit samt angående behandling av dylik vara, som icke får till riket införas).

I fråga om *exportöl*: Import må allenast äga rum av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för varor, som inkomma från utlandet (medlem av svenska kungliga huset samt vissa utländska diplomatiska och konsulära representanter), varjämte resande må för eget bruk införa högst 1 liter exportöl. Bestämmelserna härom återfinnas i förordningen den 1 juni 1923 (nr 141) angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl, 2 och 3 §§.

Kontrollstyrelsen anför därefter i huvudsak följande:

Såsom av översikten framgår, kunna de *alkoholhaltiga preparaten och de alkoholhaltiga närings- eller njutningsmedlen* här lämnas åsido; i fråga om dem möta inga större importsvarigheter. Är preparat eller alkoholhaltigt närings- eller njutningsmedel, som ifrågakommer till import, ej frigivet för införsel, kan importtillstånd medgivas av kontrollstyrelsen och, i fråga om importförbjuden vara, av statens handelskommission. Import av detta slag, på sätt varom här är fråga, torde enligt styrelsens uppfattning kunna antagas bliva skäligen obetydlig.

Då styrelsen har att i övrigt taga ställning till spörsmålet, huruvida lättnader i ifrågavarande importrestriktioner böra medgivas, och — om frågan besvaras jakande — huru detta bör ske, kan enligt kontrollstyrelsens mening jämväl *skattefri sprit* utmönstras från diskussionen. Styrelsen kan svårigen tänka sig, att någon försändning av denaturerad sprit i poster om $\frac{1}{2}$ liter kan komma att ske; skulle dock i något fall sådant förekomma, torde aktiebolaget Vin- & spritcentralen kunna förmedla importen.

Det föreliggande spörsmålet begränsar sig således — i den mån det faller inom kontrollstyrelsens förvaltningsområde — väsentligen till frågan om medgivande av importlättnader för *rusdrycker* och *exportöl*. Den lättnad, som härutinnan ifrågasatts, innebär, att samma rätt till import skulle medgivas nu ifrågavarande personkategorier, som gäller för resande, vilken anländer till riket. Beträffande dylik import till en av de fyra kategorier krigsoffer, som här avses, nämligen till patienter å militärsjukhus, synes spörsmålet övervägande hava medicinsk innebörd och falla utanför kontrollstyrelsens bedömande. Det vill emellertid synas kontrollstyrelsen, som om hjälpsändningar av rusdrycker och exportöl icke borde medgivas till nämnda kategori av personer, vilka, såvitt kontrollstyrelsen kan finna, i vård- och diethänseende liksom i avseende å disciplin och ordning helt böra vara underställda vederbörande sjukhusläkares föreskrifter. I den mån rusdrycker och exportöl anses böra ingå i dessa patients diet, synes detta böra ankomma på läkares ordination. Spörsmålet torde i denna del böra bedömas i stort sett efter samma grunder som beträffande alkoholhaltiga läkemedel. Kontrollstyrelsen har emellertid med det anförda velat anmäla sina betänkligheter mot ett bifall till framställningen i nu berörda hänseende.

Gemensamt för återstående med den remitterade framställningen avsedda

kategorier av krigsoffer — krigsfångar, internerade militärer och internerade civilpersoner — är, att de intagits i slutna interneringsläger. Några härmed jämställda kategorier av svenska medborgare torde icke finnas. I den mån jämförelsemöjlighet tillnärmelsevis föreligger med svenska persongrupper — exempelvis militärmanskap i kasern eller å fartyg — torde i regel förbud mot införande av rusdrycker i förläggningen vara stadgat. Med hänsyn såväl till den särställning, här avsedda kategorier av krigsoffer få anses intaga, som till den möjlighet, nyssberörda kategorier av svenska medborgare under permissioner äga att åtkomma rusdrycker, torde emellertid någon ledning genom en dylik jämförelse knappast stå att vinna. Då emellertid hänsynen till ordning och disciplin inom sådana förläggningar för krigsfångar m. fl., varom här är fråga, uppenbarligen kräver det största beaktande, finner kontrollstyrelsen nödvändigt att vid medgivande av nu ifrågasatta importlätnader vissa begränsningar iakttagas. Någon dylik begränsning ligger icke i och för sig i den av överstyrelsen föreslagna regeln, att ifrågavarande hjälpsändningar skulle likställas med varor, som resande vid ankomst till riket medför för eget behov. Enligt det föregående skulle vid bifall till framställningen i denna del högst $\frac{1}{3}$ liter spritdrycker, 1 liter vin och 1 liter exportöl för var gång få försändas till internerad person av här ifrågavarande kategorier. Med täta dylika sändningar — vilka ju enligt förslaget icke skulle belastas med några försändnings-, tull- eller andra avgifter — skulle emellertid betydande kvantiteter rusdrycker och exportöl kunna komma att införas i förläggningar, som här avses. Beträffande spritdrycker skulle exempelvis intet hinder möta, att en internerad utlänning under kortare eller längre tid erhöle kvantiteter, som överstege högsta medgivna motbokstilldelning. För att en enligt kontrollstyrelsens mening nödvändig begränsning härvidlag skall kunna ernås, måste importmedgivandet hänföras till viss tidsenhet. Huru gränsen härvid bör dragas, kan givetvis bliva föremål för delade meningar. Under hänvisning till här förut anförda synpunkter vill kontrollstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke importmedgivandet bör begränsas till införsel av den för resande tillåtna myckenheten *en gång i månaden*. Med en dylik begränsning anser sig kontrollstyrelsen kunna tillstyrka bifall till framställningen i förevarande del.

Den sålunda föreslagna anordningen förutsätter viss kontroll över omfattningen av ifrågavarande hjälpsändningar till varje särskild mottagare. Denna kontroll — varmed tullmyndigheterna icke rimligen torde kunna belastas — bör enligt kontrollstyrelsens mening kunna anförtros den för ordningen inom varje särskilt interneringsläger ansvariga myndigheten, som torde böra åläggas föra härför erforderliga anteckningar. Skulle för viss mottagare myckenheten införda rusdrycker eller infört exportöl någon månad överstiga föreskriven maximikvantitet, skulle överskottet av nämnda myndighet för mottagarens räkning innehållas till en följande månad samt adressaten åläggas meddela avsändaren om gällande föreskrifter till förhindrande av upprepning. På vederbörande interneringsmyndighet får givetvis även ankomma att tillse, att rusdrycker och exportöl, som införts jämlikt här föreslagna medgivande, icke brukas på sätt, som kan menligt inverka på ordningen inom förläggningen.

Beträffande sättet för möjliggörande av den sålunda tillstyrkta importen erinrar kontrollstyrelsen om Kungl. Maj:ts förut omnämnda brev till generaltullstyrelsen samt yttrar vidare:

Tillvägagångssättet skulle enligt nämnda brev vara, att varorna överlätes på införselberättigad mottagare, d. v. s. diplomatisk eller konsulär represen-

tant för adressatens hemland eller beträffande rusdrycker aktiebolaget Vin- & spritcentralen eller systembolag. Avsikten torde få anses hava varit, att varan därpå av mottagaren skulle överlämnas till den egentliga adressaten. Vidtagandet av denna omständliga anordning för importen synes ha sammanhängt med att riksdagens medgivande till beredande av lättnad i importrestriktionerna beträffande rusdrycker icke inhämtats. Sedan emellertid numera i 1 kap. 6 § rusdrycksförsäljningsförordningen stadgats förbud för såväl partihandelsbolaget som systembolag att annorledes än genom försäljning avhända sig rusdrycker, vill det synas som om den i förenämnda kungl. brev anvisade utvägen, i vad gäller import genom dylikt bolag, icke längre — utan lagändring — stode öppen beträffande nämnda slag av drycker. Under alla förhållanden synes den genom 1918 års kungl. brev träffade anordningen få anses som en nödfallslösning, vilken, då nu en utvidgning av importlättnaderna avses även till andra kategorier än den i brevet avsedda, icke vidare bör anlitas, vare sig beträffande rusdrycker eller exportöl. Den föreliggande framställningen avser att bereda en direkt importmöjlighet för ifrågakvarande kategorier av krigsoffer. I den omfattning, vari kontrollstyrelsen enligt det föregående tillstyrkt framställningen, hyser styrelsen inga betänkligheter mot att import av ifrågakvarande försändelser till de kategorier internerade, som här avses, får ske direkt, med anlitande allenast av vederbörande interneringsmyndighet såsom kontrollerande mellanled — alltjämt under förutsättning att skatt icke skall utgå på spritdrycker och vin i dylika försändelser. Styrelsen utgår därför från att de enligt förenämnda kungl. brev gällande särbestämmelserna för import av spritdrycker och exportöl komma att upphävas i samband med utfärdande av nya föreskrifter i ämnet, innefattande undantag från de importbestämmelser, som nu stå hinderande i vägen. Såsom emellertid torde hava framgått av den inledningsvis lämnade redogörelsen för nu gällande importbestämmelser, erfordras för utfärdande av föreskrifter om begärda lättnader av importrestriktionerna riksdagens medgivande.

Vad angår formen för bestämmelsernas utfärdande synes det — med hänsyn till deras extraordinära karaktär — lämpligast, att de ej inryckas såsom ändringar i gällande rusdrycksförsäljningsförordning respektive förordningen angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl utan efter inhämtat medgivande av riksdagen utfärdas exempelvis såsom kungl. brev till generaltullstyrelsen och till vederbörande interneringsmyndigheter.

Styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet har anfört följande:

Vid prövning av överstyrelsens förslag i vad detsamma avser tobaksvaror har styrelsen funnit skäl göra följande erinringar. Att internerade militärer och civilpersoner samt sårade och sjuka å militärsjukhus skola komma i åtnjutande av skattefrihet för sändningar av tobaksvaror, som icke överstiga mottagarens personliga behov, har styrelsen i princip icke något att invända emot. Beträffande övriga kategorier, övervakade civila personer och civila flyktingar, förefinnes enligt styrelsens mening å ena sidan icke samma starka humanitära skäl att medgiva ett efterskänkande av skatt som för övriga kategorier och föreligger å andra sidan knappast möjlighet att effektivt kontrollera, att tobaksvarorna stanna hos dem de äro avsedda för, även om man i enlighet med överstyrelsens förslag endast tillåte skattebefrielse för kollektiva hjälpsändningar. Med hänsyn härtill anser sig styrelsen icke kunna förorda skattefrihet för tobaksvaror avsedda för nämnda kategorier civila personer, som icke äro internerade.

Överstyrelsens förslag om införande av den lättnaden i gällande import-

restriktioner att de undantagsbestämmelser, som gälla för av resande för eget behov införda varor, skulle tillämpas å försändelser av nu ifrågavarande slag, anser sig styrelsen icke kunna biträda. Genom att försändelser om högst 50 gram tobaksvaror fritt skulle få införas, därest det styrktes att varorna vore avsedda för mottagare tillhörande någon av ifrågavarande kategorier, lämnades möjlighet öppen att vid upprepade småsändningar införa tobaksvaror i kvantiteter, som uppenbarligen överstege vederbörandes personliga behov. I detta sammanhang vill styrelsen påpeka, att en i enlighet med överstyrelsens förslag anordnad lättnad i gällande importrestriktioner torde kunna genomföras endast genom en ändring av kungl. förordningen om införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Styrelsen vill på det sätt sammanfatta sin ståndpunkt, att den icke har något att erinra mot att bestämmelser i ämnet utfärdas av innehåll, att skattefrihet må åtnjutas för försändelser av tobaksvaror till krigsoffer av utländsk nationalitet, vilka kunna hänföras till kategorierna internerade militärer, sjuka och sårade å militärsjukhus samt internerade civila, att försändelser av ifrågavarande slag för att komma i åtnjutande av skattefrihet skola vara adresserade till eller överlätas på aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, samt att skattefrihet må åtnjutas endast för såvitt varorna av aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet prövas icke överstiga mottagarens personliga behov.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, finnas redan nu vissa bestämmelser meddelade i fråga om befrielse från tull och andra avgifter för hjälpsändningar till krigsoffer. Sedan 1916 års riksdag på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning bemyndigat Kungl. Maj:t att, vad beträffar för krigsfångar avsedda gåvor och understöd in natura, medgiva befrielse från alla tull- och andra avgifter, som utgå enligt av riksdagen prövade grunder, har Kungl. Maj:t genom det förut omförmälda brevet till generaltullstyrelsen den 31 december 1918 meddelat generella bestämmelser i detta ämne. Enligt dessa bestämmelser åtnjutes frihet från tull och andra av tullverket uppburna avgifter för varor, vilka äro avsedda såsom gåvor eller understöd åt här i riket internerade krigsfångar, varmed i detta sammanhang torde avses icke blott krigsfångar i egentlig mening utan även andra internerade militärer.

I föreliggande framställning har överstyrelsen för Svenska röda korset hemställt, att de för krigsfångar och internerade militärer sålunda medgivna förmånerna måtte få åtnjutas jämväl av vissa andra kategorier av krigsoffer, nämligen sårade och sjuka å militärsjukhus, internerade civilpersoner, civila personer, som utan att vara internerade underkastats långt gående inskränkningar i den personliga friheten, ävensom civila flyktingar. Beträffande de båda sistnämnda kategorierna har överstyrelsen emellertid, med hänsyn till svårigheterna att vid införseln utöva kontroll över att förmånen endast kommer de verkligt hjälpbehövande inom dessa icke bestämt avgränsade kategorier till godo, ifrågasatt sådan avgiftsbefrielse endast för kollektiva hjälpsändningar, som inkomma till Svenska röda korset eller annan därmed jämförlig organisation för att fördelas genom dess försorg.

Någon på internationella överenskommelser grundad förpliktelse att ut-

sträcka här ifrågasatt förmaner på sätt i överstyrelsens framställning ifrågasatt föreligger icke. Klart är emellertid, att i stort sett samma skäl som föranlett beviljandet av dessa förmaner åt krigsfångar och internerade militärer kunna åberopas jämväl i fråga om vissa andra av kriget drabbade personer. Framför allt gäller detta beträffande sårade och sjuka å militärsjukhus — i den mån dessa icke äro hänförliga till krigsfångar eller internerade militärer — samt internerade civilpersoner. Men även såvitt angår övriga i framställningen berörda kategorier av krigsoffer tala starka humanitära skäl för beredande av vissa lättnader i här ifrågasatt avseende. Ett tillmötesgående av framställningen synes icke behöva framkalla några betänkligheter vare sig ur statsfinansiell synpunkt eller av hänsyn till det inhemska näringslivets intressen. Jag förutsätter härvid, att förmanerna endast komma personer av främmande nationalitet till godo liksom även att lättnaderna för icke internerade civilpersoner och civila flyktingar, på sätt överstyrelsen föreslagit, begränsas till att avse allenast kollektiva hjälpsändningar. Å andra sidan bör avgiftsbefrielsen i samtliga fall kunna omfattas icke blott tull och avgifter, som uppbäras i samband med tullen, utan överhuvud taget alla i allmänna författningar föreskrivna skatter och andra avgifter. I fråga om försändelser till enskilda personer bör till förhindrande av ett obehörigt utnyttjande av avgiftsbefrielsen föreskrivas, att denna får åtnjutas endast i den mån varorna prövas icke överstiga mottagarens personliga behov. Såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhållit, torde ett sådant stadgande icke stå i strid med bestämmelserna i gällande internationella överenskommelser angående krigsfångars behandling.

Beträffande åtskilliga slag av varor gäller, att de få införas till riket endast av vissa mottagare eller under vissa särskilda villkor. I anslutning här till har i Kungl. Maj:ts förutnämnda brev till generaltullstyrelsen rörande gåvor och understöd till krigsfångar och internerade militärer föreskrivits, att varor, som få införas endast av vissa personer eller samfälligheter, få utlämnas från tullverket allenast under förutsättning att de äro adresserade till eller överlåtas på, beträffande tobaksvaror aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet men eljest envar till dylik införsel behörig. Från importrestriktioner av angivna innebörd ha emellertid i vissa fall undantagits varor, som medföras av resande för eget behov, och överstyrelsen har nu ifrågasatt, huruvida icke dessa undantagsbestämmelser kunde göras tillämpliga jämväl å försändelser av här ifrågasatt slag, adresserade till enskilda personer.

Mot en sådan lättnad synes i princip icke vara något att erinra. Dock torde till förhindrande av missbruk vissa begränsningar i förmånen böra stadgas. De varuslag, som härvidlag främst komma i betraktande, äro spritdrycker, vin och exportöl samt tobaksvaror. I fråga om de tre förstnämnda varuslagen gäller, att resande får för eget behov medföra högst $\frac{1}{3}$ liter spritdrycker, 1 liter vin och 1 liter exportöl. För spritdrycker och vin skall därvid erläggas stadgad tull, varemot frågan om tullbeskattningen av importtillåten kvantitet exportöl i varje särskilt fall avgöres med ledning av 5 § e) tulltaxeförordningen, enligt vilket stadgande resande åtnjuter tullfrihet för

förnödenheter i den mån de icke överstiga behovet under resan. Tobaksvaror få av resande införas för eget bruk, varvid tullfrihet åtnjutes för en myckenhet ej överstigande 50 gram. För överskjutande kvantitet skall där-
emot erläggas tull. I den mån medgivande nu lämnas krigsfångar och andra i framställningen avsedda personer att införa varor, som äro underkastade importrestriktioner av angivna innebörd, bör importen få ske tullfritt. För att säkerställa en i kvantitativt hänseende lämplig avgränsning av förmånen synes böra gälla — förutom att varorna äro avsedda för vederbörandes eget behov — att den för resande tillåtna kvantiteten som regel får införas endast en gång i månaden. I fråga om tobaksvaror torde kvantiteten lämpligen kunna fastställas till högst 200 gram i månaden. Vidare synes förmånen böra få åtnjutas endast av krigsfångar, internerade militärer, sårade och sjuka å militärsjukhus ävensom internerade civilpersoner. Tillräckliga skäl att utsträcka förmånen även till övervakade civilpersoner och civila flyktingar synas icke föreligga, vartill kommer att det för dessa kategori-
ers vidkommande knappast skulle kunna kontrolleras, att varorna stanna hos dem de äro avsedda för. Om medgivandet förknippas med nu förordade begränsningar, synas några betänkligheter icke behöva föreligga mot att importen får ske direkt utan anlitan-
de av de mellanhänder, som avses i 1918 års brev.

På skäl, som anförts av medicinalstyrelsen, torde i detta sammanhang icke böra göras någon rubbning i gällande föreskrifter beträffande införsel av apoteksvaror och gifter.

Vad därefter angår formen för meddelande av de nya bestämmelserna synes med hänsyn till deras speciella karaktär icke lämpligt, att de inarbetas i tulltaxeförordningen och övriga författningar på hithörande område. I stället torde hos riksdagen böra inhämtas bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder, meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Jag anser mig slutligen böra framhålla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1917 efter riksdagens hörande förordnat, att med postförskott ej be-
lagda brevpost- och paketförsändelser samt postanvisningar från eller till krigsfångar eller här i riket upptaget och internerat krigsfolk ävensom sådana försändelser av nu angivna slag, som beträffande krigsfångar eller internerat krigsfolk avsändas eller mottagas av någon till dessas tjänst upprättad svensk upplysningsbyrå, skola i den inrikes posttjänsten vara befriade från postavgifter av vad slag de vara må. I förenämnda skrift har överstyrelsen för Svenska röda korset hemställt, att omförmälda föreskrifter måtte utsträckas att gälla jämväl sårade och sjuka å militärsjukhus samt internerade civilpersoner. Generalpoststyrelsen, som den 12 mars 1940 avgivit utlåtande i ärendet, har på anförda skäl tillstyrkt, att den ifrågasatta avgiftsfriheten måtte beviljas endast till förmån för i Sverige internerade civilpersoner eller till dessas tjänst stående svensk organisation. Därest ej riksdagen har något att däremot erinra, har chefen för kommunikationsdepartementet en-

ligt vad jag inhämtat för avsikt att för Kungl. Maj:t framlägga förslag till erforderliga föreskrifter i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens hemställan.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen förordade grunder, meddela bestämmelser till underlättande av hjälpsändningar till krigsfångar och vissa andra krigsoffer.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ossian Larsson.